

Research Paper

Analysis of the Indicators Driving Resilience in the Tourism Economy of Shush Daniyal City

Sadegh Allahyari^{*1} ¹ Assistant Professor, of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran. (allahyarisadegh@pnu.ac.ir)

© The Author(s)

publisher: University of Mazandaran

[10.22080/jtpd.2025.29800.4024](https://doi.org/10.22080/jtpd.2025.29800.4024)**Received:**

August 11, 2025

Accepted:

September 22, 2025

Available online:

March 14, 2026

Abstract

Context and Purpose: Tourism development heavily depends on the resilience and the resolution of problems, challenges, and hazards in the tourist destination. Therefore, identifying these factors is of great importance for the development of tourism in this region. This study focuses on examining the indicators that foster resilience in the tourism economy of Shush Daniyal city.

Design/methodology/approach: This research is practical in nature and employs a descriptive-analytical approach. The statistical population consisted of experts and specialists in urban and tourism issues, selected through purposive sampling in a non-random manner, with a sample size of 50. Data collection was conducted using a questionnaire, and multinomial logistic regression was employed for data analysis.

Findings: The findings regarding the main drivers and factors influencing the resilience of the tourism economy indicated that, among the six considered drivers, the most important factors of tourism economic resilience in Shush Daniyal city are marketing resilience with an impact coefficient of 0.262, managerial and governance resilience (0.250), financial/economic resilience (0.249), innovative resilience (0.243), restructuring resilience (0.186), and recovery resilience (0.133).

Conclusion: Investment, diversification of tourism income, creation of sustainable financial resources, development of local tourism entrepreneurship, establishment of related processing industries, development of digital infrastructure, online marketing and sales of tourism services, formulation of long-term plans to cope with potential crises, and reduction of bureaucracy and facilitation of regulations to attract tourists have positively contributed to the resilience of the tourism economy in Shush Daniyal. **Originality/value:** This study employed a combination of concepts from economics, environmental studies, information technology, and others fields to analyze the relevant indicators, which can serve as a foundational source of information for the discovery and analysis of indicators in future research.

Keywords:

Resilience, Economic Resilience, Multivariate Regression, Shush City, Tourism

***Corresponding Author:** Sadegh Allahyari**Address:** Faculty of Social Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran**Email:** allahyarisadegh@pnu.ac.ir**Tel:** 09163206643

Extended Abstract

1. Introduction

Tourism plays a fundamental role as the most effective factor in fostering mutual understanding among nations and establishing global peace. Despite the significant role of this industry in regional development, there have always been obstacles and challenges that hinder its sustainable growth. Enhancing the resilience of the tourism industry is crucial for achieving high-quality economic development in tourism, improving tourism services, ensuring the availability and accessibility of healthcare facilities, transportation systems, and efficient collaboration among stakeholders. In this context, investigating the drivers of tourism economic resilience helps understand each region's capacity, resilience, and ability to withstand risks, while maintaining normal tourism system functions. Identifying these drivers assists planners or managers in recognizing the weaknesses of tourism economic systems and provides essential guidance for enhancing the resilience of the tourism industry. Resilience in tourism can help mitigate the challenges faced by the city of Shush and contribute to formulating and implementing effective tourism development strategies. This is because tourism development heavily depends on resilience and addressing the challenges and risks associated with destination attractions; therefore, identifying them is of great importance for the development of tourism in this region. Identifying these factors and planning for their development and protection to meet tourists' expectations can contribute to the growth of tourism in this city.

2. Research Methodology

The present study is applied in nature and employs a descriptive-analytical method. Theoretical studies and literature review were conducted using the documentary method. A quantitative approach was employed for data collection. Data were gathered through questionnaires and in-person interviews with urban experts. The statistical population consisted of experts, planners, and urban and tourism researchers in the city of Shush. A purposive sampling method was used to select 50 experts to respond to the questionnaire items and participate in interviews. Descriptive and inferential statistical methods were utilized to address the research questions and analyze the data. Moreover, to identify the most significant factors and drivers of economic tourism resilience in the city of Shush, a binary logistic regression model was conducted.

3. Research Findings

The components and main factors affecting the resilience of the tourism economy indicate that, among the six considered drivers/factors, the most significant components influencing the resilience of the tourism economy, in order of importance, are marketing resilience, with an impact coefficient of 0.262, managerial and governance resilience, with an impact coefficient of 0.250, financial/economic resilience, with an impact coefficient of 0.249, innovative resilience, with an impact coefficient of 0.243, restructuring resilience, with an impact coefficient of 0.186, and recovery resilience, with an impact coefficient of 0.133. These factors are key drivers in the resilience of the tourism economy in the city of Shush, enhancing the development, resilience, and sustainability of urban tourism in a city with significant

attractions. Among these six drivers, the four drivers of marketing resilience, managerial and governance resilience, financial/economic resilience, and innovative resilience have the greatest impact on the resilience of the tourism economy in Shush.

4. Conclusion

The results indicate that investment, diversification of tourism revenue, creation of sustainable financial resources, development of local tourism entrepreneurship, establishment of related processing industries, development of digital infrastructure, online marketing and sales of tourism services, formulation of long-term plans to address potential crises, and reduction of bureaucracy and facilitation of regulations

to attract tourists have positive effects on the resilience of the tourism economy in Shush Daniel.

Funding

There was no funding support.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors are grateful to all the people for their scientific consultation in this paper.

علمی پژوهشی

بررسی شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش دانیال

صادق الهیاری^{*۱}

^۱ استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (allahyarisadegh@pnu.ac.ir)

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه مازندران

[10.22080/jtpd.2025.29800.4024](https://doi.org/10.22080/jtpd.2025.29800.4024)

چکیده

زمینه و هدف: توسعه گردشگری بستگی زیادی به تاب‌آوری و رفع مشکلات، چالش‌ها و مخاطرات مقصد گردشگری دارد و شناسایی آن‌ها برای توسعه گردشگری این منطقه اهمیت فراوانی دارد. در این مقاله به بررسی شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش دانیال پرداخته شده است. این پژوهش در سال ۱۴۰۴ و در شهرستان شوش خوزستان انجام گرفته است. **روش-شناسی:** پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی، از نظر روش، توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری کارشناسان و خبرگان مسائل شهری و گردشگری بوده که به صورت غیراحتمالی و به صورت نمونه-گیری هدفمند ۵۰ نمونه انتخاب شد. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق‌ساخت و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون رگرسیون لجستیک چند متغیره استفاده گردید. **یافته‌ها:** یافته‌ها در خصوص محرک‌ها و عوامل اصلی مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری نشان داد که از بین ۶ محرک/عامل در نظر گرفته شده، به ترتیب مهم‌ترین محرک‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش دانیال مربوط به تاب‌آوری بازاریابی با ضریب تأثیر (۰/۲۶۲)، تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی (۰/۲۵۰)، تاب‌آوری مالی/اقتصادی (۰/۲۴۹)، تاب‌آوری نوآورانه (۰/۲۴۳)، تاب‌آوری در تجدید ساختار (۰/۱۸۶) و تاب‌آوری بازاریابی (۰/۱۳۳) بوده است. **نتیجه‌گیری و پیشنهادات:** سرمایه‌گذاری، تنوع‌بخشی به درآمد گردشگری، ایجاد منابع مالی پایدار، توسعه کارآفرینی گردشگری محلی، ایجاد صنایع تبدیلی وابسته به توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، بازاریابی و فروش آنلاین خدمات گردشگری، تدوین برنامه‌های بلندمدت برای مقابله با بحران‌های احتمالی و کاهش بوروکراسی و تسهیل مقررات برای جذب گردشگر دارای اثرات مثبتی بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شوش دانیال داشته‌اند. **نوآوری و اصالت:** پژوهش حاضر توانسته است ترکیبی از مفاهیم اقتصاد، محیط زیست، فناوری اطلاعات و ... را برای تحلیل شاخص‌های مورد نظر به کار گیرد که این امر می‌تواند به عنوان پایه اطلاعات در کشف و تحلیل شاخص‌ها در آینده مورد استفاده قرار گیرد.

تاریخ دریافت:

۲۰ مرداد ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:

۳۱ شهریور ۱۴۰۴

تاریخ انتشار:

۲۳ اسفند ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

تاب‌آوری؛ تاب‌آوری اقتصادی؛ رگرسیون چند متغیره؛ شهر شوش؛ گردشگری

* نویسنده مسئول: صادق الهیاری

آدرس: اهواز، گلستان، بلوار پردیس، دانشگاه پیام نور اهواز.

ایمیل: allahyarisadegh@pnu.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۶۳۲۰۶۶۴۳

۱ مقدمه

در اقتصادهای منطقه‌ای و ملی است که به نظر می‌رسد اغلب پس از یک شوک، پتانسیل بهبودی مطلوبی دارد و این امر منجر به مفهوم ظرفیت تاب‌آوری مناطق می‌شود. در چارچوب مکانیسم رشد مبتنی بر گردشگری، مفهوم ظرفیت تاب‌آوری مبتنی بر گردشگری (متشکل از تاب‌آوری پایدار گردشگری و سرعت بهبودی) معرفی و به کار گرفته شد (Pascariu et al, 2021: 129). به این دلیل که سوانح و بحران‌ها نقش بازدارندگی توسعه گردشگری را بازی می‌کنند. بلایای طبیعی، تغییرات محیط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و تعدیل سیاست‌ها نیز می‌تواند بر توسعه باکیفیت بالای گردشگری تأثیر بگذارد (Calgaro et al, 2014: 343). در نتیجه، رویدادهای بزرگ غیرمنتظره ایمنی عمومی باعث سطوح بهبود ناهموار در صنعت گردشگری می‌شود و بر سطوح تاب‌آوری گردشگری تأثیر می‌گذارد و تا حدودی توسعه متعادل اقتصاد گردشگری و اقتصاد محلی- منطقه‌ای را محدود می‌کند (Azizi et al, 2024: 356). در این شرایط، تحقیق در مورد شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری به درک توانایی هر منطقه و مقاومت و تاب‌آوری در برابر خطرات و حفظ عملکردهای عادی سیستم گردشگری کمک می‌کند. شناسایی محرک‌های تاب‌آوری اقتصادی به برنامه‌ریزان یا مدیران در شناسایی نقاط ضعف سیستم‌های اقتصادی گردشگری کمک و راهنمایی‌های مهمی برای ارتقاء تاب‌آوری صنعت گردشگری ارائه می‌دهد.

شهر شوش در استان خوزستان سرزمینی با جاذبه‌های گردشگری که برای گردشگران دارای ویژگی‌های منحصربه‌فردی است. این شهر با قابلیت‌های فراوان تاریخی و فرهنگی، یکی از پر جاذبه‌ترین مناطق گردشگری در استان خوزستان است. شوش دارای جاذبه‌های متنوعی مانند قلعه شوش، کارخ آپادانا، معبد چغازنبیل، سد کرخه، رودخانه‌های کرخه و شاوور، جاذبه‌های گردشگری جنگ مربوط به ۸ سال دفاع مقدس (منطقه فتح-

گردشگری به دلیل سرعت توسعه سریع و بهره‌وری اقتصادی بالا، بخش اقتصادی مهم بسیاری از کشورها را در سراسر جهان به خود اختصاص داده است (Vu et al, 2022: 1063). در سال‌های آغازین قرن ۲۱ صنعت گردشگری به‌عنوان یک فعالیت عظیم اقتصادی پردرآمد و از اشتغال‌زاترین صنایع جهانی تبدیل گشته است (Tolabinejad et al, 2022: 285). این صنعت ارزش‌های خارجی ایجاد، توسعه منطقه‌ای را هدایت می‌کند، به‌طور مستقیم انواع مشاغل و فرصت‌های نوآوری و شرکت‌های کوچک و متوسط مقیاس را ایجاد و بسیاری از جوامع محلی را پشتیبانی می‌کند (Kalchenko et al, 2008: 2021). لذا گردشگری به‌عنوان مؤثرترین محرک و عامل در ایجاد تفاهم میان ملت‌ها و استوار ساختن صلح جهانی نقش اساسی ایفا می‌کند (Azizi et al, 2024: 355). این صنعت ضمن دنبال کردن رشد سریع، یک مدل توسعه باکیفیت و پایدار را محقق می‌سازد (Wang et al, 2025: 278)؛ با این حال، پیچیدگی و تنوع مکانی فعالیت‌های گردشگری، این صنعت را حساس و آسیب‌پذیر می‌کند (Sun et al, 2024: 81) و با وجود نقش مهم این صنعت در توسعه مناطق، همواره موانع و مشکلاتی وجود داشته که مانع از توسعه پایدار آن می‌شود (Ghobadi et al 2024) در این شرایط افزایش تاب‌آوری صنعت گردشگری برای دستیابی به توسعه با کیفیت بالای اقتصاد گردشگری (Prayag, 2023: 316) و ارتقاء خدمات گردشگری، اطمینان از در دسترس بودن و دسترسی به امکانات مراقبت‌های بهداشتی، سیستم‌های حمل‌ونقل و همکاری کارآمد میان ذی‌نفعان بسیار مهم است (Maravi al, 2023)؛ چراکه صنعت گردشگری به دلیل تأثیر پیوند بزرگ صنعت، پوشش گسترده و ساختار صنعتی پیچیده، به‌راحتی تحت تأثیر عوامل خارجی و تغییرات محیطی قرار می‌گیرد (Traskevich & Fontanari, 2025: 106). بنابراین و با توجه به اینکه گردشگری یک بخش کلیدی مهم

۱) مهم‌ترین شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش دانیال کدامند؟

۲ ادبیات پژوهش

از نظریات مهم در خصوص تاب‌آوری گردشگری، نظریه تکاملی است. تاب‌آوری تکاملی، نظریه تعادل تاب‌آوری اکولوژیکی سنتی را کنار می‌گذارد و بر ماهیت پویای توسعه منطقه‌ای تأکید می‌کند، بیشتر با اصول توسعه پایدار هم‌سو می‌شود و در بین محققان پذیرش بیشتری پیدا می‌کند (Tian et al, 2023: 3). ماستن^۱ و همکارانش (۱۹۹۰) نظریه "تاب‌آوری تکاملی" را پیشنهاد کردند که تمرکز را از توانایی سیستم برای بازیابی از یک شوک واحد و بزرگی شوک تحمل‌شده قبل از "تغییر شکل" به تأکید بر تعامل بین سیستم و اختلالات خارجی تغییر می‌دهد. این سیستم به‌طور مداوم در پاسخ به تغییرات محیطی سازگار می‌شود و یاد می‌گیرد و توانایی خود را در مقاومت در برابر شوک‌ها و مقابله با خطرات احتمالی افزایش می‌دهد (Wong et al, 2012: 137). این نظریه، مطالعه تاب‌آوری را گسترش می‌دهد و آن را از یک فرآیند بازیابی ساده به یک قابلیت پیچیده‌تر تطبیقی، یادگیری و تحول‌آفرین تبدیل می‌کند که به‌طور مداوم خود را برای رسیدن به یک "وضعیت بهینه" تنظیم می‌کند (Dogru et al, 2019: 293). در نتیجه، مطالعه تاب‌آوری سیستم فراتر از محدوده سنتی تکامل یافته است. با گذشت زمان، تحقیقات تاب‌آوری غنی‌تر شده است و بر تغییرپذیری و سازگاری سیستم تأکید دارد و کاربردهای آن به روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم بلایای طبیعی و سایر زمینه‌ها گسترش یافته است (Meerow et al, 2016: 39). تاب‌آوری تکاملی بر توانایی سیستم برای بازگشت به حالت اولیه خود پس از تغییرات یا اختلالات باقی‌مانده تأکید کرده است (Filimonau & De Coteau, 2020: 202). این دیدگاه تکاملی پویا در مورد تاب‌آوری به‌تدریج به حوزه‌های اجتماعی-

المبین) و سایر جاذبه‌های گردشگری است که هر ساله گردشگران زیادی از این مناطق بازدید می‌کنند و هرکس با هر سلیقه‌ای می‌تواند جاذبه‌ای مطابق میل خود را برای لذت بردن در دسترس داشته باشد؛ به‌طوری‌که گردشگری تاریخی، فرهنگی و طبیعت‌محور در این منطقه به صورت‌ها و انگیزه‌های مختلف شکل گرفته است. از موضوعات مهم در توسعه گردشگری در این شهرستان که در کم‌تر مطالعه‌ای به آن توجه شده است، وقوع مخاطرات و چالش‌های گردشگری در این منطقه و شناسایی نیروهای محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش دانیال است؛ چراکه افزایش تاب‌آوری گردشگری برای دستیابی به احیاء و تقویت توسعه پایدار بسیار مهم است. از سویی دیگر تاب‌آوری در گردشگری می‌تواند در کاهش چالش‌های گردشگری این شهر و تدوین و اجرای استراتژی‌های صحیح توسعه گردشگری در شهر شوش کمک نماید؛ چراکه توسعه گردشگری بستگی زیادی به تاب‌آوری و رفع مشکلات و چالش‌های مخاطراتی جاذبه‌های مقصد دارد و شناسایی آن‌ها برای توسعه گردشگری این منطقه اهمیت فراوانی دارد. از طریق شناسایی این عوامل و برنامه‌ریزی برای توسعه و حفاظت از آن‌ها برای جلب رضایت گردشگران و توسعه گردشگری می‌توان به رشد و توسعه گردشگری در این شهر کمک نمود. در واقع شناسایی و بررسی نیروهای محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش دانیال با توجه به ویژگی‌های این منطقه از موضوعات مهم در رشد و توسعه گردشگری می‌باشد. بنابراین در این مطالعه نیز به بررسی نیروهای محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش دانیال پرداخته شد؛ لذا هدف این پژوهش شناسایی شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش دانیال است. در راستای هدف کلی فوق سؤال زیر برای این پژوهش تدوین و ارائه شده است:

¹ Masten

پیامدهای تاب‌آوری در صنعت گردشگری هستند. براساس عوامل و محرک‌های تاب‌آوری اقتصادی گردشگری و نظریات و رویکردهای پژوهش به طراحی مدل مفهومی تحقیق پرداخته شد. این مدل در برگزیده شاخص‌ها، ابعاد، رویکردها و نظریات و ارتباط آن‌ها برای دستیابی به توسعه پایداری گردشگری و تاب‌آوری گردشگری با رویکرد اقتصادی است. در خصوص تاب‌آوری گردشگری چه در داخل و چه در خارج از کشور، مطالعات مختلفی صورت گرفته است. با این حال تاکنون مطالعه‌ای جامع که همه ابعاد تاب‌آوری را در گردشگری مورد بررسی قرار دهد و به بررسی شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری بپردازد، حداقل در داخل کشور انجام نگرفته است. با این حال تحقیقات مرتبط با موضوع حال به صورت‌های مختلف و با استفاده از شاخص‌های مختلف انجام گرفته است. مانند مطالعه مزروعی نصرآبادی (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای با استفاده از رگرسیون چند متغیره عوامل کلیدی موفقیت تاب‌آوری زنجیره تأمین گردشگری سلامت را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که ارائه آموزش‌های متناسب به‌ویژه در حوزه‌های مهارت حل مسأله و تصمیم‌گیری، کاهش عدم اطمینان در تصمیمات و رویکردهای دولتی، ارتقاء زیرساخت‌ها و نرم‌افزارهای اطلاعاتی و توسعه دانش‌بنیان از مهم‌ترین راهکارهای تقویت تاب‌آوری زنجیره تأمین گردشگری سلامت هستند. مزروعی نصرآبادی و محمدی‌پور (۱۴۰۲) در پژوهشی از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با خبرگان عوامل مؤثر بر تاب‌آوری مالی زنجیره تأمین گردشگری سلامت را در شرایط بحران بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که عامل تفکر مالی دارای بیشترین اثرگذاری و عوامل مدیریت بدهی، مدیریت ارتباط با مشتری، مدیریت موجودی، مدیریت تأمین‌کنندگان و مدیریت نقدینگی دارای بیشترین اثرپذیری هستند. بیات و همکاران (۱۴۰۳) با استفاده از روش ANP به بررسی اثرات توسعه گردشگر شهری بر

اکولوژیکی و مناطق اقتصادی منطقه‌ای گسترش یافته است و بر تاب‌آوری شهری (Bai et al, 2019: 77)، تاب‌آوری اقتصادی منطقه‌ای و تاب‌آوری سیستم اجتماعی-اکولوژیکی و همچنین تاب‌آوری سیستم گردشگری تمرکز دارد (Basyar et al, 2025: 5). در این نظریه علاوه بر بررسی روند گردشگری و تاب‌آوری گردشگری مکانیسم عوامل مؤثر کلیدی را بر تاب‌آوری جامعه گردشگری مطالعه می‌کند (Guo et al, 2018: 134). بنابراین می‌توان گفت که در این نظریه به بررسی روند تاب‌آوری گردشگری، چگونگی بازیابی گردشگری، انعطاف-پذیری گردشگری و بررسی عوامل مؤثر بر توسعه و تاب‌آوری گردشگری می‌پردازد و آن‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. علاوه بر این تحقیقات مختلفی در مورد عوامل مؤثر بر تاب‌آوری گردشگری انجام شده است. برای مثال، دورو^۱ و همکاران (۲۰۲۲) مؤسسات آموزش عالی و مدارس حرفه‌ای گردشگری، نوآوری مدل‌های کسب‌وکار گردشگری و فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، فضای مجازی از عوامل مؤثر بر تاب‌آوری گردشگری هستند. حدود^۲ و همکاران (۲۰۲۲) کسب اطلاعات و در اختیار قرار دادن ذی‌نفعان کارآفرینی و ایجاد کسب‌وکار و ایجاد کارآفرینی گردشگری را از محرک‌های تاب‌آوری در بخش گردشگری معرفی کردند. زلینسکی^۳ و همکاران (۲۰۲۵) بازیابی پایدار، اقدامات پیشگیرانه جامعه و سیاست‌های حمایتی، طراحی استراتژی‌هایی برای دستیابی به توسعه گردشگری پایدار و فراگیر را از عوامل مؤثر بر تاب‌آوری گردشگری معرفی کردند. از نظر غیاث آبادی فراهانی و همکاران (۱۴۰۱) عوامل اجتماعی موجود در جامعه و استفاده از تجربیات مدیران خیره در حوزه صنعت گردشگری به‌منزله عوامل بسترساز، آموزش کارکنان و سیاست‌های انگیزشی و حمایتی به‌منزله عوامل مداخله‌گر در تاب‌آوری صنعت گردشگری، نقش رسانه‌ها و عوامل فردی در راهبردهای تاب‌آوری در صنعت گردشگری و توسعه اقتصادی به‌منزله

³ Zielinski¹ Duro² Haddoud

بهبودی پس از یک اختلال ازجمله سیاست‌های منطقه‌ای ارزیابی تاب‌آوری بخش گردشگری و عملکرد کلی تاب‌آوری گردشگری هستند. نونیز-ریوس^۲ و همکاران (۲۰۲۲) از طریق مدل‌سازی مسیر حداقل مربعات جزئی به بررسی مؤلفه‌هایی برای تقویت تاب‌آوری سازمانی در شرکت‌های کوچک و متوسط گردشگری پرداختند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که ایجاد صنایع تبدیلی وابسته به گردشگری، افزایش تعداد آژانس‌های مسافرتی، بهبود دسترسی به نقاط و جاذبه‌های گردشگری و افزایش تعداد هتل‌های ستاره‌دار در شهر، مؤلفه‌هایی مهم در تقویت تاب‌آوری گردشگری هستند. چودوری^۳ و همکاران (۲۰۲۴) با استفاده از مصاحبه‌های عمیق به بررسی استراتژی‌های تاب‌آوری در زنجیره تأمین گردشگری پایدار پرداختند و به این نتیجه رسیدند که توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، بازاریابی و فروش آنلاین خدمات گردشگری در کنار تدوین برنامه‌های بلندمدت برای مقابله با بحران‌های احتمالی از استراتژی‌های تاب‌آوری گردشگری هستند. سان^۴ و همکاران (۲۰۲۴) با استفاده از مدل سلسله‌مراتب و تحلیل فضایی به تحلیل مکانی-زمانی و نیروهای محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در استان‌های چین پرداختند و به این نتیجه رسیدند که عوامل محرک اصلی تاب‌آوری گردشگری شامل سرانه مسافت پیموده شده راه‌آهن، درآمد گردشگری داخلی، تعداد آژانس‌های مسافرتی و تعداد کارمندان در مراکز اقامتی و پذیرایی است. در پس‌زمینه توسعه سریع اقتصادی گردشگری، بهبود ساخت زیرساخت‌ها و افزایش قدرت جامع صنعت گردشگری برای افزایش تاب‌آوری اقتصادی گردشگری، حیاتی است. پیپوچ^۵ و همکاران (۲۰۲۴) به نقش مهم گردشگری در کیفیت زندگی شهرهای چین تأکید کرده و به این نتیجه رسیدند که توسعه اصولی گردشگری، با تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی متنوع می‌تواند

ارتقاء کیفیت زندگی ساکنین محدوده حصار ناصری شهر تهران پرداخته و به این نتیجه رسیدند که رونق اقتصادی، کیفیت محیطی، ارتقاء فرهنگی و کاهش آلودگی شهری متأثر از گردشگری بوده است. عزیزی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی به‌صورت توصیفی-تحلیلی بررسی نقش تاب‌آوری بر گردشگری در زمان بحران اپیدمی‌ها در شیراز پرداختند. نتایج مطالعه آن‌ها گویای آن بود که شاخص فرهنگی-اجتماعی بیشترین ضریب همبستگی را در بین شاخص‌های تاب‌آوری داشته که نشان‌گر تأثیرگذارترین شاخص بر بحران اپیدمی در گردشگری شهر شیراز است. شاخص اقتصادی در درجه دوم قرار داشته و شاخص‌های زیرساخت و نهادی-سازمانی با فاصله‌های کم در رتبه‌های بعدی قرار داشته‌اند. قبادی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی با استفاده از روش کیفی و کدگذاری سه مرحله‌ای به ارائه الگوی تاب‌آوری کسب‌وکارهای گردشگری در اورامانات کردستان پرداختند و به این نتیجه رسیدند که موقعیت‌طلبی، بازاریابی، ظرفیت‌سنجی در الگوی تدوین‌شده تاب‌آوری کسب‌وکار گردشگری اورامانات دارای تأثیر بیشتری بوده‌اند. سادات و همکاران (۱۴۰۳) با استفاده از رگرسیون و مدل‌سازی معادلات ساختاری به بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر مدیریت بحران و تاب‌آوری در جامعه مقصد گردشگری پرداختند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان داد که عوامل اقتصادی مانند درآمد محلی، کارآفرینی و سرمایه‌گذاری بیشترین تأثیر را بر پایداری و افزایش تاب‌آوری گردشگری داشته است؛ درحالی‌که عوامل زیست‌محیطی و سیاسی تأثیر کم‌تری بر متغیر اصلی مدل داشته‌اند.

در سایر کشورها نیز محققانی چون پاسکاریو^۱ و همکاران (۲۰۲۱) به‌صورت موردی به بررسی گردشگری و تاب‌آوری اقتصادی: پیامدهایی برای سیاست‌های منطقه‌ای پرداختند و به این نتیجه رسیدند که نقش نوآوری و تنوع در افزایش سرعت

⁴ Sun

⁵ Peypoch

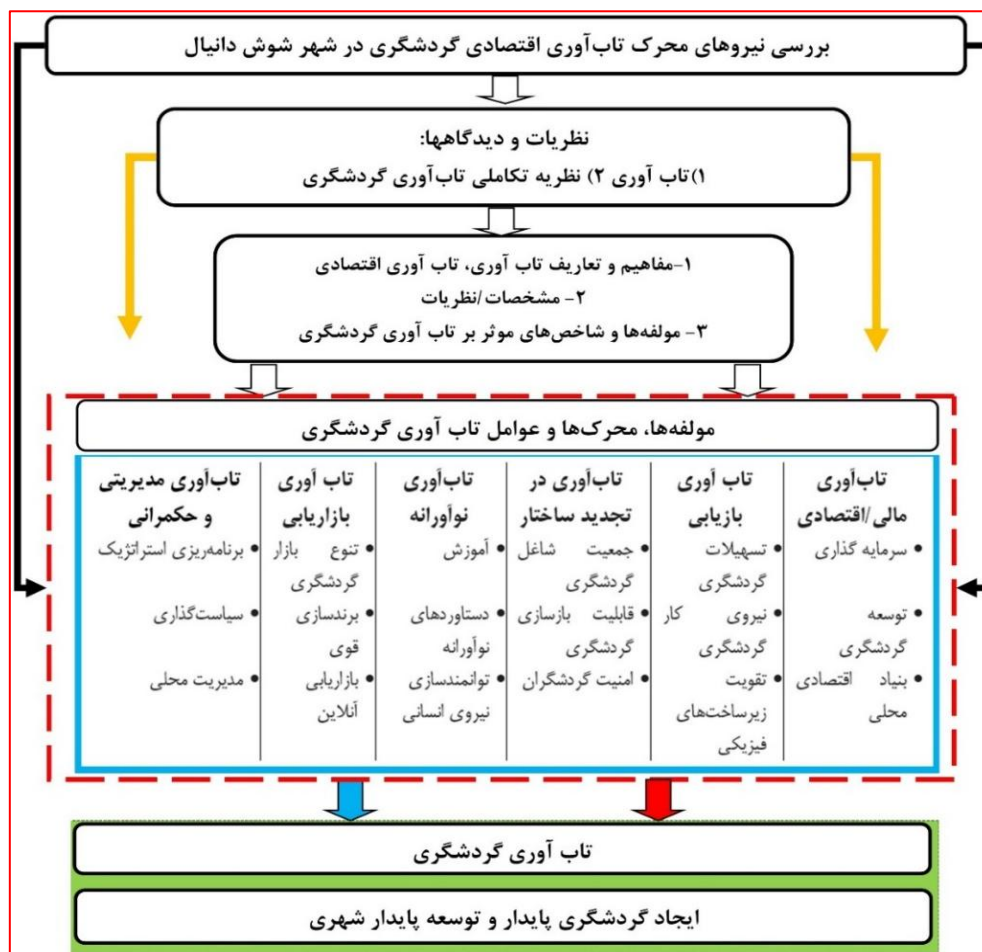
¹ Pascariu

² Núñez-Ríos

³ Chowdhury

پرداخته شد. این مدل در برگیرنده شاخص‌ها، ابعاد، رویکردها و نظریات و ارتباط آن‌ها برای دستیابی به توسعه پایداری گردشگری و تاب‌آوری گردشگری می‌باشد. در قالب نظریه اقتصادی باید گفت علی-رغم امکانات بسیار خاص گردشگری در شهر شوش همچون کاخ آپادانا، معبد چغازنبیل، جنگل‌های کرخه، حرم دانیال نبی (ع) و...، چنین به نظر می‌رسد که از این ویژگی‌های بالقوه، بهره‌برداری درست و اصولی نشده است.

ابزار کلیدی برای بهبود شرایط و ارتقاء جایگاه شهرها در فرآیند توسعه پایدار باشد. بررسی ادبیات و سوابق پژوهش نشان می‌دهد برای نیل به گردشگری سودمند و گسترش بیش از پیش آن در شهر شوش شناسایی نیروهای محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش دانیال لازم و ضروری است. براساس عوامل و محرک‌های تاب-آوری اقتصادی گردشگری و نظریات و رویکردهای پژوهش در مبانی نظری تحقیق و نگاه محققین نسبت به موضوع، به طراحی مدل مفهومی تحقیق

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش، ۱۴۰۴

گردشگری (بومی)، تقویت زیرساخت‌های فیزیکی (هتل‌ها و رستوران‌ها)، جمعیت شاغل (تور گردان‌ها، مسؤول موزه و...)، قابلیت بازسازی (انعطاف‌پذیری مدیران)، امنیت گردشگران (توسط نیروی انتظامی)،

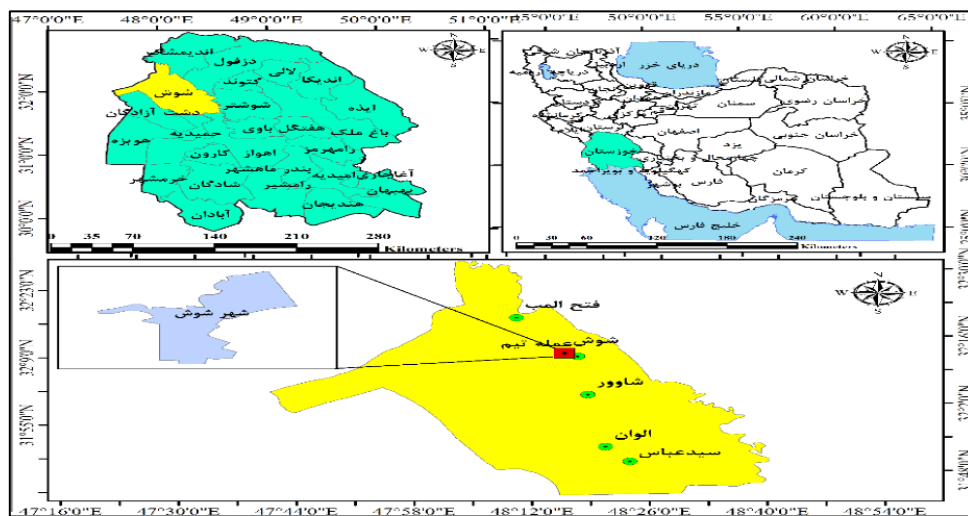
توضیح شاخص‌ها: سرمایه‌گذاری (عمومی و خصوصی) توسعه گردشگری (در سطح شهرستان)، بنیاد اقتصادی محلی (تولیدات بومی)، تسهیلات گردشگری (سرمایه‌گذاری توسط بانک‌ها)، نیروی کار

موقعیت جغرافیایی شوش به شکلی بوده که جایگاه برخوردار دو تمدن بزرگ عیلام و میانرودان محسوب می‌شد. ارتفاع این شهر از سطح دریا ۱۱۲ متر و جمعیت آن در سال ۱۳۹۵، ۷۴۶۴۲ نفر بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). فاصله این شهر تا شهر اهواز، مرکز استان خوزستان، ۱۱۰ کیلومتر است. شوش جزء اولین زادگاه‌های تمدن بشری است. وجود آثار و میراث فرهنگی به‌جامانده از دولت‌های باستانی عیلامیان، هخامنشیان، اشکانیان، ساسانیان و دوره اسلامی و بعد از اسلام، همانند معبد چغازنبیل، آرامگاه دانیال نبی (ع)، هفت تپه، ایوان کرخه، قلعه فرانسویان و منطقه عملیاتی فتح-المبین، جنگل‌های کرخه و... شوش را به‌صورت مجموعه‌ای از آثار معماری و هنری درآورده است که می‌تواند از قطب‌های مهم گردشگری در سطح ملی و بین‌المللی باشد. همچنین این شهر به دلیل برخورداری از موقعیت جغرافیایی از نظر طبیعی، دارای چشم‌اندازهای گوناگونی می‌باشد. (مرادی مفرد و همکاران، ۱۴۰۱: ۷۳۰). در شکل (۲) نقشه موقعیت جغرافیایی شهر شوش آورده شده است.

آموزش (مدیران و تور گردان‌ها)، دستاوردهای نوآورانه (بومی‌سازی تجارب سایر شهرها)، توانمندسازی (ارتباط با دانشگاه)، تنوع بازار گردشگری (گردشگری فرهنگی، مذهبی، تاریخی)، برندسازی قوی (تبلیغات در سطح کلان)، بازاریابی آنلاین (استفاده از فضای مجازی برای تبلیغ و معرفی زمینه‌های گردشگری)، برنامه‌ریزی استراتژیک (برنامه‌ریز برای جذب تعداد معینی گردشگر طی سال آتی) سیاست‌گذاری (کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت) مدیریت محلی (آموزش مردم بومی و مدیران محلی)

۳ روش‌شناسی پژوهش

شهرستان شوش یکی از شهرستان‌های استان خوزستان ایران است. شهر شوش شهری است با ۵٫۶ کیلومتر مربع مساحت که در ۱۱۵ کیلومتری شمال غربی اهواز قرار دارد. این شهر بین ۳۲ درجه و ۲ دقیقه عرض شمالی و ۴۷ درجه و ۱ دقیقه طول شرقی نسبت به نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد

شکل ۲. نقشه موقعیت جغرافیایی شهر شوش، ترسیم، نگارنده، ۱۴۰۴

مصاحبه حضوری کارشناسان شهری جمع‌آوری شد. جامعه آماری، شامل کارشناسان، برنامه‌ریزان، پژوهشگران شهری و گردشگری شهر شوش می‌باشد. برای انتخاب نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری هدفمند ۵۰ نفر خبره برای پاسخ‌گویی به سؤالات و

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و روش انجام آن توصیفی-تحلیلی می‌باشد. مطالعات نظریه‌ای و بررسی ادبیات پژوهش با استفاده از روش اسنادی گردآوری شد. برای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها از روش کمی استفاده و داده‌ها از طریق پرسش‌نامه،

وابسته و محرک‌ها و شاخص‌های مورد استفاده که شامل ۶ مؤلفه و ۱۶ شاخص بوده به‌عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شد. روایی پرسش‌نامه با استفاده از روایی محتوای سنجیده و مورد تأیید قرار گرفت که توسط افرادی متخصص در موضوع مورد مطالعه تعیین می‌شود. به منظور سنجش پایایی از یک نمونه اولیه شامل ۵ پرسش‌نامه، پیش‌آزمون گرفته و میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ^۱ محاسبه شد. آلفای به‌دست‌آمده کل ۰/۹۰، که بالاتر از ۰/۷۰ است، نشان‌دهنده قابل قبول بودن پایایی ابزار سنجش می‌باشد (جدول ۱).

مصاحبه انتخاب شده است. در انتخاب نمونه‌ها سعی شد که مشارکت داوطلبانه و رضایت آن‌ها در نظر گرفته شود و به آن‌ها این اطمینان داده شد که اطلاعات پاسخ‌دهندگان محرمانه خواهد ماند. برای پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری (توصیفی و استنباطی) استفاده شد. برای رسیدن به جواب سؤال تحقیق، از مدل رگرسیون لجستیک باینری، مهم‌ترین عوامل و محرک‌های تاب‌آوری گردشگری اقتصادی در شهر شوش شناسایی شد. در مدل رگرسیون لجستیک باینری تاب‌آوری اقتصادی گردشگری به‌عنوان متغیر

جدول ۱. آلفای به‌دست‌آمده مؤلفه‌ها و شاخص‌ها

آلفای کرونباخ	گویه	شاخص	ابعاد تاب‌آوری
۰/۸۷	۶	۳	تاب‌آوری مالی/اقتصادی
۰/۹۳	۶	۳	تاب‌آوری بازیابی
۰/۹۱	۵	۳	تاب‌آوری در تجدید ساختار
۰/۹۰	۴	۲	تاب‌آوری نوآورانه
۰/۹۴	۳	۳	تاب‌آوری بازاریابی
۰/۸۸	۲	۲	تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی
۰/۹۰	۲۶	۱۶	کل

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

مربوط به موضوع برنامه‌ریزی شهری و گردشگری بوده‌اند. بررسی مشخصات فردی و زمینه‌ای کارشناسان مربوطه نشان داد که ۷۰ درصد پاسخ‌گویان مورد بررسی مرد و مابقی زن بوده‌اند. از نظر تأهل ۷۳ درصد آن‌ها نیز متأهل و ۲۷ درصد مجرد بوده‌اند. تحصیلات بیش از ۵۳ درصد آن‌ها دکترا بوده است. از نظر تنوع سنی آن‌ها مختلف و متفاوت بوده است. به طوری که بیشتر آن‌ها از ۳۰ تا ۵۰ سال به بالا را در بر گرفته است. با این حال بیشتر فراوانی مربوط به گروه سنی ۳۶ تا ۴۰ سال بوده که نشان‌دهنده جوان بودن وضعیت سنی پاسخ‌گویان است. از نظر رشته تحصیلی نیز یافته‌های توصیفی نشان داد که پاسخ‌گویان از رشته‌های مختلف تحصیلی چون جغرافیای شهری، گردشگری،

۴ یافته‌ها و بحث

یافته‌های پژوهش در دو بخش یافته‌های توصیفی/بررسی ویژگی‌های فردی و زمینه‌ای کارشناسان و یافته‌های استنباطی/عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری بحث و بررسی شده است.

جهت بررسی عوامل و شاخص‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری ۷۰ نمونه انتخاب شد. (با توجه به اینکه در مرحله اول تعداد نمونه ۵۰ نفر انتخاب شده بود و احتمال بیش‌برازش وجود داشت، مجدداً ۲۰ نفر کارشناس انتخاب و مانند قبل، پرسش‌نامه بین آنان توزیع و مراحل تجزیه و تحلیل پژوهش اصلاح گردید. جامعه آماری مرتبط با این موضوع، کارشناسان دانشگاهی و غیر دانشگاهی

¹ Cronbach's alpha

شهرسازی، علوم اجتماعی و مدیریت شهری هستند. کارشناسان به صورت خلاصه در جدول (۲) آورده شده است. اطلاعات و مشخصات کامل فردی و زمینه‌ای

جدول ۲. ویژگی‌های فردی و زمینه‌ای کارشناسان نمونه

وضعیت تحصیلات		وضعیت تأهل			جنسیت		تعداد
دکتر	فوق‌لیسانس	لیسانس	متاهل	مجرد	زن	مرد	
۳۷	۲۰	۱۳	۵۱	۱۹	۲۱	۴۹	تعداد
۵۳	۲۹	۱۸	۷۳	۲۷	۳۰	۷۰	درصد
سن (سال)							
۴۰ به بالا		۳۶ تا ۴۰			۳۰ تا ۳۵		تعداد
۱۳		۳۷			۲۰		
۶		۶۴			۳۰		درصد
رشته تحصیلی							
مدیریت شهری		علوم اجتماعی		گردشگری		جغرافیای شهری	
۱۳		۱۵		۱۹		۲۳	
۱۹		۲۱		۲۷		۳۳	
درصد							
سابقه فعالیت و یا پژوهش (سال)							
۱۶ به بالا		۱۱ تا ۱۵		۶ تا ۱۰		۲ تا ۵	
۱۰		۲۱		۲۶		۱۳	
تعداد							

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

در راستای سؤال اصلی پژوهش مبنی بر بررسی شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری شهر شوش در استان خوزستان، از مدل لجستیک باینری استفاده شد. در این مدل متغیر وابسته (دو وجهی) تاب‌آوری یا عدم تاب‌آوری اقتصاد گردشگری است. متغیرهای وابسته نیز مجموع ۶ مؤلفه و ۱۶ شاخص و ۲۶ نماگر در نظر گرفته شده برای نیروهای محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری شهر شوش می‌باشند. نخستین خروجی در تحلیل مدل، آماره X^2 برای سنجش اعتبار مدل است که از نتیجه اجرای آزمون HL (Hosmer - Lemeshow) به دست می‌آید. سطح معنی‌داری و آماره X^2 بیان‌گر معنی‌داری و نیکویی برازش آن با داده‌های آماری می‌باشد. با توجه به سطح معنی‌داری ۰/۰۶۰۳ و آماره ۹۱/۳۳۵ می‌توان گفت اعتبار مدل قابل قبول است. (جدول ۳). اختلاف معناداری بین مقادیر مشاهده شده و مقادیر مورد انتظار وجود ندارد.

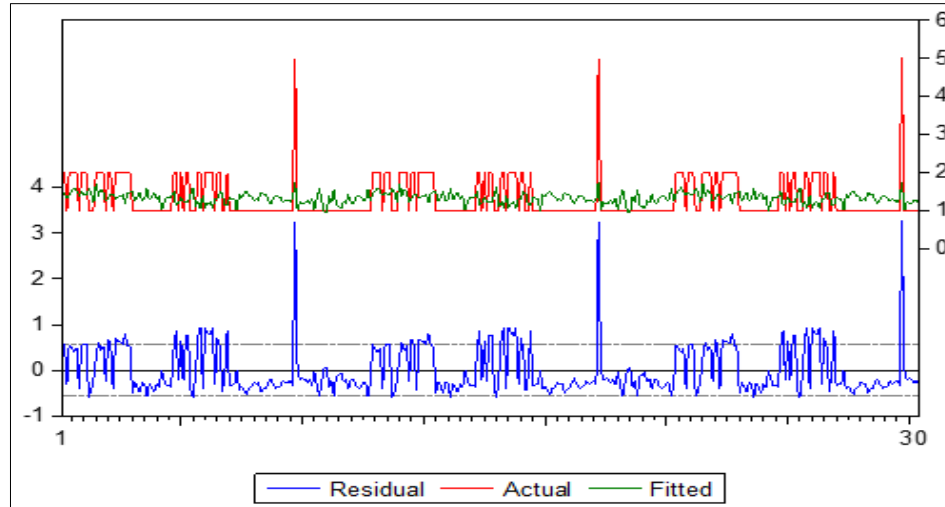
جدول ۳. آزمون HL برای سنجش اعتبار و معنی‌داری مدل

سطح معنی‌داری (p)	آماره X^2
۰/۰۶۰۳	۹۱/۳۳۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

در شکل (۳) نیز اثرات واقعی (رنگ قرمز)، برازش- شده (رنگ سبز) و آثار باقی‌مانده (رنگ آبی) عوامل و نیروهای محرک تاب‌آوری اقتصاد گردشگری شهر شوش آورده شده که نشان‌دهنده رابطه خطی معنی‌داری بین این عوامل/مؤلفه‌ها و تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش دانیال است.

صادق الهیاری. بررسی شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش دانیال

شکل ۳. برازش ارتباط خطی بین مؤلفه‌ها و محرک‌ها و تاب‌آوری گردشگری شوش دانیال، منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

حاکی از آن است که تنها متغیر افزایش درآمد قابلیت کنترل داشته و مابقی با توجه به کیفی بودن قابلیت کنترل نداشته و در صورت وقوع بحران‌زا هستند.

قبل از ارزیابی متغیرهای اصلی، آزمون کنترل متغیرهای مداخله‌گر طبق جدول شماره ۴ (براساس نظر کارشناسان) به صورت کیفی (بدون نیاز به آزمون حساسیت) انجام گرفت. همان‌طور که ملاحظه می‌گردد نتیجه کنترل متغیرهای مداخله‌گر

جدول ۴. آزمون کنترل متغیرهای مداخله‌گر

مقدار کنترل	متغیر
۱	مدیریت بحران گردشگری
۱	ورشکستگی کسب‌وکار
۰	افزایش درآمد
۱	مدیریت سیل‌خیزی در فصل گردشگری

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

که شاخص‌های سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری، تنوع بخشی به درآمد ورودی گردشگری، ایجاد منابع مالی پایدار، توسعه کارآفرینی گردشگری محلی، ایجاد صنایع تبدیلی وابسته به گردشگری، بهبود دسترسی به نقاط و جاذبه‌های گردشگری، بهبود کیفیت حمل‌ونقل، اقامتگاه‌ها و جاذبه‌های گردشگری، افزایش تعداد کارمندان در بخش اقامت و پذیرایی، تضمین امنیت جانی و مالی گردشگران برای حفظ اعتماد آن‌ها، تربیت نیروهای متخصص برای مدیریت بحران در صنعت گردشگری، نوآوری مدل‌های کسب‌وکار گردشگری، به‌کارگیری فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، فضای

پس از اطمینان از اعتبار و برازش مدل، به ارزیابی متغیرهای مستقل (۶ مؤلفه و ۱۶ شاخص و ۲۶ نماگر) در برآورد متغیر وابسته (تاب‌آوری اقتصاد گردشگری) با استفاده از متغیرهای تعریف‌کننده اقتصاد گردشگری، شامل: تعداد گردشگران، هزینه-کرد گردشگران، اشتغال عوامل دخیل در گردشگری، میانگین مدت اقامت، نرخ اشغال مراکز اقامتی و کیفیت مراکز اقامتی پرداخته شد. نتایج نشان داد که از بین ۲۶ شاخص پژوهش، ۱۷ شاخص (شاخص-های با علامت **) وجود ارتباط معنی‌داری و اثرات بالایی بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شوش دانیال دارند. سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ نشان می‌دهد

برخی شاخص‌ها (شاخص‌های با علامت *) نیز کم‌وبیش بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شوش دانیال اثرگذار بوده‌اند؛ ولی ۱۷ شاخص فوق بیشترین اثر را بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شوش دانیال داشته‌اند. از بین ۲۶ شاخص با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۵، ۴ شاخص افزایش تعداد آژانس‌های مسافرتی، معرفی نقاط دیدنی و جاذبه‌های گردشگری سطح شهر، مدیریت ریسک بلایای طبیعی برای مقابله با حوادثی مانند سیل، زلزله و تعداد مؤسسات آموزش عالی و مدارس حرفه‌ای گردشگری نیز کم‌وبیش بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شوش دانیال تأثیر داشته‌اند.

شاخص‌هایی که علامتی ندارند و سطح معنی‌داری آن‌ها کم‌تر از سطوح تحت پوشش (۰/۰۰۱ و ۰/۰۰۵) تأثیر چندانی در این زمینه نداشته‌اند. نتایج حاصل از شاخص‌های توضیحی در ارتباط با متغیرهای مربوط به عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری شوش دانیال به‌طور کامل در جدول (۵) آورده شده است.

مجازی، جذب گردشگران از کشورهای مختلف، ایجاد تصویر مثبت از مقصد گردشگری برای جذب گردشگران، توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، بازاریابی و فروش آن‌لاین خدمات گردشگری، تدوین برنامه‌های بلندمدت برای مقابله با بحران‌های احتمالی و کاهش بوروکراسی و تسهیل مقررات برای جذب گردشگر دارای اثرات مثبت و معناداری بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شوش دانیال داشته‌اند. بنابراین برای دستیابی گردشگری پایدار و انعطاف‌پذیر لازم است این عوامل و نیروهای محرک به‌عنوان پیش‌نیاز حیاتی برای ارتقاء توسعه باکیفیت صنعت گردشگری مورد استفاده قرار گیرد؛ چراکه تاب‌آوری اقتصادی گردشگری به‌عنوان عامل ظرفیت اقتصاد گردشگری برای مقاومت در برابر اختلالات خارجی و توانایی گردشگری و تحول و توسعه آن می‌تواند زمینه گردشگری و پایداری شهری را محقق کند. این عوامل در کنار رفع بلایای طبیعی، تغییرات محیط اجتماعی و تعدیل سیاست‌ها می‌تواند بر توسعه باکیفیت بالای گردشگری تأثیر بگذارد و زمینه توسعه شهری را فراهم کند.

جدول ۵. برآورد مدل لجستیک از مؤلفه‌ها و شاخص‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری شوش

معنی‌داری	آماره Z	انحراف استاندارد	ضریب	شاخص	محرک	ابعاد تاب‌آوری	
۰/۰۰۰	۶/۷۰۳	۰/۰۴۹	۰/۲۳۳**	سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری	سرمایه‌گذاری	تاب‌آوری مالی/اقتصادی	
۰/۰۰۱	۵/۶۸۲	۰/۰۴۵	۰/۲۰۱**	تنوع‌بخشی به درآمد ورودی گردشگری	توسعه اقتصادی گردشگری		
۰/۰۰۰	۱۰/۱۱۱	۰/۰۳۵	۰/۳۸۲**	ایجاد منابع مالی پایدار			
۰/۰۰۰	۱۳/۱۱۱	۰/۰۳۴	۰/۳۹۳**	توسعه کارآفرینی گردشگری محلی			
۰/۳۳۸	۱/۱۰۸	۰/۰۴۵	۰/۰۶۶	تولید ناخالص محلی و منطقه‌ای از گردشگری	بنیاد اقتصادی محلی		
۰/۰۰۰	۶/۰۸۹	۰/۳۳	۰/۲۲۳**	ایجاد صنایع تبدیلی وابسته به گردشگری			
۰/۰۳۴	۵/۵۷۳	۰/۰۴۸	۰/۱۸۷*	افزایش تعداد آژانس‌های مسافرتی	تسهیلات گردشگری	تاب‌آوری بازایی	
۰/۰۰۰	۵/۰۳۹	۰/۰۵۱	۰/۲۰۶**	بهبود دسترسی به نقاط و جاذبه‌های گردشگری			
۰/۴۰۸	۰/۸۲۶	۰/۰۵۷	۰/۰۴۷	افزایش تعداد هتل‌های ستاره‌دار در شهر			
۰/۲۸۵	۱/۰۶۷	۰/۰۵۴	۰/۰۵۸	بهبود نسبت کارمندان گردشگری به کل جمعیت شهری	نیروی کار گردشگری		
۰/۴۱۲	۰/۳۶۸	۰/۰۴۲	۰/۰۵۰	افزایش تعداد دانشجویان گردشگری در مؤسسات آموزش عالی			
۰/۰۰۰	۵/۰۵۷	۰/۰۴۹	۰/۲۵۱**	بهبود کیفیت حمل‌ونقل، اقامتگاه‌ها و جاذبه‌های گردشگری	تقویت زیرساخت‌های فیزیکی		

۰/۰۰۱	۵/۶۸۲	۰/۰۴۵	۰/۲۰۵**	افزایش تعداد کارمندان در بخش اقامت و پذیرایی	جمعیت شاغل در صنعت گردشگری	تاب‌آوری در تجدید ساختار	
۰/۰۵۸	۱/۸۹۱	۰/۰۴۷	۰/۰۸۹	افزایش تعداد راهنمایان تور فعال گردشگری در منطقه			
۰/۰۲۱	۴/۴۹۲	۰/۰۴۰	۰/۱۸۶*	معرفی نقاط دیدنی و جاذبه- های گردشگری سطح شهر	قابلیت بازسازی گردشگری		
۰/۰۱۶	۲/۴۰۶	۰/۰۴۹	۰/۱۱۹*	مدیریت ریسک بلایای طبیعی برای مقابله با حوادثی مانند سیل، زلزله و..			
۰/۰۰۰	۹/۶۱۰	۰/۰۳۴	۰/۳۲۸**	تضمین امنیت جانی و مالی گردشگران برای حفظ اعتماد آن‌ها	امنیت گردشگران		
۰/۰۰۰	۹/۲۹۳	۰/۰۳۹	۰/۳۰۱**	تربیت نیروهای متخصص برای مدیریت بحران در صنعت گردشگری	آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی		تاب‌آوری نوآورانه
۰/۰۲۳	۲/۳۲۶	۰/۰۴۴	۰/۱۲۲*	تعداد مؤسسات آموزش عالی و مدارس حرفه‌ای گردشگری			
۰/۰۰۰	۷/۷۸۹	۰/۰۳۹	۰/۲۸۷**	نوآوری مدل‌های کسب‌وکار گردشگری	دستاورد‌های نوآورانه		
۰/۰۰۰	۵/۶۸۹	۰/۰۴۷	۰/۲۶۲**	به‌کارگیری فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، فضای مجازی			
۰/۰۰۰	۷/۶۸۶	۰/۰۳۷	۰/۲۸۶**	جذب گردشگران از کشورهای مختلف	تنوع بخشی به بازار گردشگری		تاب‌آوری بازاریابی
۰/۰۰۱	۵/۵۷۰	۰/۰۵۸	۰/۱۹۹**	ایجاد تصویر مثبت از مقصد	برندسازی قوی		

				گردشگری برای جذب گردشگران		
۰/۰۰۰	۹/۱۲۳	۰/۰۰۴	۰/۳۰۱**	توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، بازاریابی و فروش آن‌لاین خدمات گردشگری	بازاریابی آن‌لاین	
۰/۰۰۰	۷/۴۹۲	۰/۰۳۰	۰/۲۳۲**	تدوین برنامه‌های بلندمدت برای مقابله با بحران‌های احتمالی	برنامه‌ریزی استراتژیک	تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی
۰/۰۰۰	۷/۹۸۷	۰/۰۳۳	۰/۲۶۹**	کاهش بوروکراسی و تسهیل مقررات برای جذب گردشگر	سیاست‌گذاری	
خلاصه مشاهده						
۰/۰۰۰	۹/۰۲۲	۰/۰۴۱	۰/۳۲۶	مقیاس: C: (۲۶)		
۲۲۱	تعداد مشاهده		احتمال ورود			
۲/۲۰۱	میانگین احتمال ورود					
۰/۴۲۱	انحراف رگرسیون					
* معنی‌داری در سطح ۵ درصد؛ ** معنی‌داری در سطح ۱ درصد						

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

ضریب تأثیر (۰/۲۴۹)، تاب‌آوری نوآورانه با ضریب تأثیر (۰/۲۴۳)، تاب‌آوری در تجدید ساختار با ضریب تأثیر (۰/۱۸۶) و تاب‌آوری بازاریابی با ضریب تأثیر (۰/۱۳۳) بوده است. این عوامل از محرک‌های مهم در تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش هستند که می‌توانند زمینه توسعه، تاب‌آوری و پایداری گردشگری شهری در این شهر را که دارای جاذبه‌های مهمی است، محقق کنند.

یافته‌های مدل لجستیک باینری در زمینه مؤلفه‌ها و عوامل اصلی مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری (جدول ۶) نیز نشان می‌دهد که از بین ۶ محرک/عامل در نظر گرفته شده، به ترتیب مهم‌ترین مؤلفه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری مربوط به مؤلفه‌ها و محرک‌های تاب‌آوری بازاریابی با ضریب تأثیر (۰/۲۶۲)، تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی با ضریب تأثیر (۰/۲۵۰)، تاب‌آوری مالی/اقتصادی با

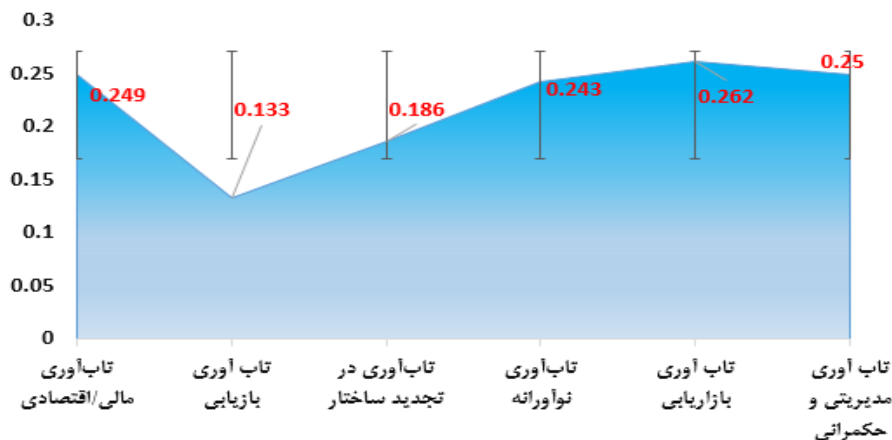
جدول ۶. محرک‌های اصلی مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری شوش

رتبه اثرگذاری	Odds یا EXD(B)	معنی‌داری	آماره Z	انحراف استاندارد	ضریب	ابعاد تاب‌آوری
۳	۱/۹۴	۰/۰۰۰	۸/۷۰۳	۰/۰۳۸	۰/۲۴۹**	تاب‌آوری مالی/اقتصادی
۶	۱/۵۸	۰/۰۰۲	۸/۷۰۳	۰/۰۴۹	۰/۱۳۳*	تاب‌آوری بازیابی
۵	۱/۶۲	۰/۰۰۱	۶/۵۵۱	۰/۰۳۸	۰/۱۸۶*	تاب‌آوری در تجدید ساختار
۴	۱/۸۰	۰/۰۰۰	۸/۶۶۸	۰/۰۴۹	۰/۲۴۳**	تاب‌آوری نوآورانه
۱	۳/۰۹	۰/۰۰۰	۱۰/۱۲۳	۰/۴۹	۰/۲۶۲**	تاب‌آوری بازاریابی
۲	۲/۰۶	۰/۰۰۰	۸/۸۲۱	۰/۰۴۸	۰/۲۵۰**	تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

تاب‌آوری مالی/اقتصادی (مانند نتایج پژوهش مسعودی راد و همکاران (۲۰۱۹) در بم) و تاب‌آوری نوآورانه، بیشترین تأثیر را بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش داشته‌اند؛ لذا سؤال تحقیق مبتنی بر شناسایی محرک‌ها و شاخص‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری شهر شوش پاسخ داده شد.

در شکل (۴) نیز شدت و ضعف اثرات هریک از ۶ مؤلفه/محرک مورد نظر و مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش نشان داده می‌شود. از بین این ۶ مؤلفه/محرک، چهار محرک تاب‌آوری بازاریابی (همانند نتایج پژوهش اصلانی و همکاران (۲۰۲۰) در خصوص یزد)، تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی (مانند نتایج مطالعات کمالی (۲۰۲۱) در خصوص کرمان)،

شکل ۴. مقادیر اثرات محرک‌ها و عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری شوش دانیال. منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

شناسایی محرک‌ها و عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اقتصادی است؛ لذا در این مطالعه شاخص‌های محرک تاب‌آوری اقتصادی گردشگری را در شهر شوش دانیال مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

نتایج پژوهش در خصوص شاخص‌های اصلی تاب‌آوری گردشگری شهر شوش نشان داد که شاخص‌های مورد بررسی درجات مختلفی از بهبود در تاب‌آوری اقتصاد گردشگری را نشان دادند و درجات مختلفی از تغییر در شش بُعد تاب‌آوری

۵ نتیجه‌گیری

در عصر جهانی‌شدن سریع، صنعت گردشگری با عوامل بی‌ثباتی فزاینده‌ای روبه‌رو است. شدت تاب‌آوری اقتصاد گردشگری به‌وضوح نشان‌دهنده توانایی یک منطقه در پاسخ به اختلالات و شوک‌ها است. افزایش تاب‌آوری اقتصاد گردشگری نه تنها توسعه کوتاه‌مدت را تسهیل می‌کند، بلکه رشد پایدار در صنعت گردشگری را نیز تضمین می‌کند و توسعه باکیفیت بالا را ارتقا می‌دهد. زمینه این امر

تصویر مثبت از مقصد گردشگری برای جذب گردشگران، توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، بازاریابی و فروش آن‌لاین خدمات گردشگری، تدوین برنامه‌های بلندمدت برای مقابله با بحران‌های احتمالی و کاهش بوروکراسی و تسهیل مقررات برای جذب گردشگر، تأثیرات قابل توجهی بر تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در شهر شوش داشته‌اند. در زمینه توسعه سریع اقتصادی گردشگری، بهبود ساخت زیرساخت‌ها و افزایش قدرت جامع صنعت گردشگری، کلید افزایش تاب‌آوری اقتصادی گردشگری است. علاوه‌براین، با توجه به عوامل محرک غالب مختلف در این شهر، تصمیمات باید براساس عوامل غالب، میزان مشارکت عوامل محرک مختلف و تعاملات آن‌ها گرفته شود تا قابلیت‌های تحول و نوآوری محصولات و خدمات گردشگری افزایش یابد و نیازهای رو به رشد گردشگری محلی برآورده شود.

نتایج کلی این پژوهش گویای این است که نیروی محرکه تاب‌آوری اقتصاد گردشگری مختلف و متفاوت هستند که ارزش نظری و عملی خاصی دارد. بااین‌حال نیاز به واکاوی بیشتر عوامل و محرک‌های مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد محلی است. شناسایی این محرک‌ها در شرایط نوسانات اقتصادی، بخش دولت و بخش‌های مربوطه برای ترویج توسعه اقتصاد گردشگری و تاب‌آوری آن مهم و ضروری است. این محرک‌ها مزایای بسیاری برای حفظ رشد پایدار گردشگری در شهر شوش و سایر شهرهای گردشگرپذیر کشور دارد که می‌تواند مرجعی برای مردم و سازمان‌های محلی (شهرداری، میراث فرهنگی و گردشگری و کسب‌وکارهای خرد) برای بهبود تاب‌آوری اقتصادی گردشگری این شهر باشد. همچنین براساس این محرک‌ها و عوامل سیاست‌های برنامه‌ریزی و مدیریت علمی و معقول گردشگری باید تدوین شود تا تاب‌آوری اقتصاد گردشگری را افزایش دهند و توسعه پایدار و سالم صنعت گردشگری را ترویج دهند.

مشاهده می‌شود. در بین این شش محرک اصلی، تاب‌آوری بازاریابی، تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی، تاب‌آوری مالی/اقتصادی و تاب‌آوری نوآورانه، مانند آنچه در مقالات چودوری و همکاران (۲۰۲۴)، قبادی و همکاران (۱۴۰۳)، نونیز-ریوس و همکاران (۲۰۲۲)، به آن اشاره شده، تاب‌آوری بازاریابی، تاب‌آوری در تجدید ساختار بیشترین تأثیر را بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری در شهر شوش داشته‌اند و تأثیرات این ابعاد تاب‌آوری بر سیستم گردشگری روند صعودی داشته‌اند. در میان چهار بُعد، اولویت ابعاد به تاب‌آوری بازاریابی، تاب‌آوری مدیریتی و حکمرانی، هم‌سو با نتایج تحقیق مزروعی نصرآبادی (۱۴۰۱)، تاب‌آوری مالی/اقتصادی هم‌سو با نتایج تحقیق مزروعی نصرآبادی و محمدی پور (۱۴۰۲)، عزیزی و همکاران (۱۴۰۳)، سادات و همکاران (۱۴۰۳)، سان و همکاران (۲۰۲۴) و تاب‌آوری نوآورانه پاسکاریو و همکاران (۲۰۲۱) اختصاص یافته و لازم است در برنامه‌های توسعه‌ای شهر شوش و سایر شهرهای کشور به افزایش تاب‌آوری اقتصاد گردشگری آن‌ها توجه شود تا توسعه جامع تاب‌آوری اقتصادی گردشگری در این شهر تضمین شود.

نتایج پژوهش در زمینه شاخص‌ها و محرک‌های خرد مؤثر بر تاب‌آوری اقتصاد گردشگری شهر شوش نیز نشان داد که شاخص‌ها و عوامل خرد مانند سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری، تنوع‌بخشی به درآمد ورودی گردشگری، ایجاد منابع مالی پایدار، توسعه کارآفرینی گردشگری محلی، ایجاد صنایع تبدیلی وابسته به گردشگری، بهبود دسترسی به نقاط و جاذبه‌های گردشگری، بهبود کیفیت حمل‌ونقل، اقامتگاه‌ها و جاذبه‌های گردشگری، افزایش تعداد کارمندان در بخش اقامت و پذیرایی، تضمین امنیت جانی و مالی گردشگران برای حفظ اعتماد آن‌ها، تربیت نیروهای متخصص برای مدیریت بحران در صنعت گردشگری، نوآوری مدل‌های کسب‌وکار گردشگری، به‌کارگیری فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، فضای مجازی، جذب گردشگران از کشورهای مختلف، ایجاد

اکولوژیک گیاهی شوش و کاشت گونه-های گیاهی بومی برای جلوگیری از بیابان-زایی و جذب گردشگران طبیعت‌محور در شوش دانیال؛

♦ محدودیت بازدید از مناطق حساس گردشگری شهر شوش و تعیین سقف تعداد بازدیدکنندگان از سایت‌های شکننده مانند چغازنبیل و قلعه شوش و کاخ آپادانا؛

♦ توسعه اقتصاد محلی وابسته به گردشگری شهر شوش و حمایت از کسب‌وکارهای کوچک: اعطای وام‌های کم‌بهره به اقامتگاه-های بوم‌گردی و رستوران‌های محلی در این شهر.

بنابراین برای افزایش تاب‌آوری گردشگری شهر شوش، می‌توان اقداماتی در سه حوزه زیر انجام داد: توسعه زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری، تنوع‌بخشی به جاذبه‌ها و فعالیت‌های گردشگری و ترویج گردشگری پایدار و مسئولانه. این اقدامات به جذب گردشگران بیشتر و افزایش مقاومت شهر در برابر چالش‌های احتمالی کمک خواهند کرد.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسؤول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

تضاد منافع

نویسنده اعلام می‌کنند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسنده، از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکتشان در این مقاله تشکر و قدردانی می‌کند.

در راستای یافته‌های پژوهش و جهت افزایش تاب‌آوری گردشگری شهر شوش در برابر بحران‌ها (مانند تغییرات آب‌وهوایی، بلایای طبیعی یا چالش‌های اقتصادی-اجتماعی)، پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌شوند:

♦ به‌سازی زیرساخت‌های گردشگری شهر شوش از طریق مقاوم‌سازی اماکن تاریخی (مانند قلعه شوش، زیگورات چغازنبیل و ...) در برابر سیل، زلزله و فرسایش؛

♦ توسعه حمل‌ونقل سبز شهری در شوش دانیال از طریق ایجاد مسیرهای دوچرخه-سواری و پیاده‌روی بین جاذبه‌های تاریخی و طبیعی در این شهر جهت توسعه گردشگری و تاب‌آوری آن؛

♦ تنوع‌بخشی به محصولات گردشگری فرهنگی-تاریخی شهرشوش از طریق توسعه موزه‌های تعاملی، تورهای مجازی با فناوری برای معرفی تاریخ باستانی شهر شوش؛

♦ توسعه گردشگری طبیعت پایه در شهر شوش از طریق احیای اکوتوریسم در اطراف رودخانه شاوور، سد کرخه و تالاب‌های نزدیک به شهر شوش دانیال؛

♦ تبلیغات هدفمند با استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای جذب گردشگران علاقه‌مند به تاریخ و طبیعت شهر باستانی شوش و همکاری با یونسکو جهت ثبت جهانی آثار جدید شوش و جذب کمک‌های بین‌المللی برای حفظ آن‌ها؛

♦ حفاظت از محیط زیست و میراث فرهنگی شهر شوش از طریق طرح‌های بازسازی

منابع

- Aslani, E, [Shahriari,S,K](#), [Zabihi,H](#)(2020). [Prioritization of Tourism Attractions of Yazd City based on Development Feasibility Analysis](#). Journal of Urban Tourism 7(2) 19-35 <https://doi.org/10.22059/jut.2020.285790.688>
- Azizi, H, Rezaei, MR, Arouji, H. (2024). Examining the Role of Resilience in Tourism During Pandemic Crises (Case Study: Shiraz City). *Geography and Planning*, 28(89), 352-374. (In Persian). <https://doi.org/10.22034/gp.2023.55660.3116>
- Bayat.A, Andalib,A, Ahmadi,F(2024). Studying The Influence of Developing Urban Tourism on Improving Life Quality of Inhabitants of Hesar-e-Naseri in Tehran. [Journal of Environmental Science and Technology](#). 26 (4) 19-37
- Bai, L., Xiu, C., Feng, X., Mei, D. W., & Wei, Z. (2019). A comprehensive assessment of urban resilience and its spatial differentiation in China. *World Regional Studies*, 28(6), 77-87. <http://dx.doi.org/10.11821/dlxb201502005>
- Basyar, M. R., Mardiyanta, A., & Setijanangrum, E. (2025). Multi-Stakeholder Analysis in Building Tourism Resilience: Collaborative Governance Implementation in the Majapahit House Heritage Area, Indonesia. *Tourism and Hospitality*, 6(1), 1- 5. <http://dx.doi.org/10.3390/tourhosp6010005>
- Calgaro, E., Lloyd, K., & Dominey-Howes, D. (2014). From vulnerability to transformation: A framework for assessing the vulnerability and resilience of tourism destinations. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(3), 341-360. <http://dx.doi.org/10.1080/09669582.2013.826229>
- Calgaro, E., Lloyd, K., & Dominey-Howes, D. (2014). From vulnerability to transformation: A framework for assessing the vulnerability and resilience of tourism destinations. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(3), 341-360. <http://dx.doi.org/10.1080/09669582.2013.826229>
- Chowdhury, M. M. H., Mahmud, A. S., Banik, S., Rabbanee, F. K., Quaddus, M., & Alamgir, M. (2024). Resilience strategies to mitigate “extreme” disruptions in sustainable tourism supply chain. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 36(2), 408-434. <https://doi.org/10.1108/APJML-01-2023-0020>
- Dogru, T.; Marchio, E.A.; Bulut, U.; Suess, C. (2019), Climate change: Vulnerability and resilience of tourism and

- the entire economy. *Tour. Manag.* 2019, 72, 292-305.
<https://doi.org/10.1016/j.tour-man.2018.12.010>
- Duro, J., Perez-Laborda, A., & Fernandez, M. (2022). Territorial tourism resilience in the COVID-19 summer. *Annals of tourism research empirical insights*, 3(1), 100-119.
<https://doi.org/10.1016/j.annale.2022.100039>
- Filimonau, V., & De Coteau, D. (2020). Tourism resilience in the context of integrated destination and disaster management (DM2). *International Journal of Tourism Research*, 22(2), 202-222.
<http://dx.doi.org/10.1002/jtr.2329>
- Ghiath Abadi Farahani, M, Ghaffari Ashtiani, P, Shababi, H, Gholipour Fereidouni, Sh. (2022). Designing a Resilience Model in the Tourism Industry Due to COVID-19. *Tourism and Development*, 11(2), 131-144. (In Persian). doi:
021.279504.2312jtd:10.22034
- Ghobadi, Sh, Mohammadi Yeganeh, B, Cheraghi, M. (2024). Providing a Resilience Model for Tourism Businesses in Rural Areas of Ouraamanat, Kurdistan. *Rural Development Strategies*, 11(4), 21-42. (In Persian).
<https://doi.org/10.22048/rdsj.2024.422655.2139>
- Guo, Y., Zhang, J., & Zhang, Y. (2018). Influencing factors and mechanism of community resilience in tourism destinations. *Geographical Research*, 37(1), 133-144.
<https://doi.org/10.11821/dlyj201801010>
- Haddoud, M. Y., Onjewu, A. K. E., Al-Azab, M. R., & Elbaz, A. M. (2022). The psychological drivers of entrepreneurial resilience in the tourism sector. *Journal of Business Research*, 141, 702-712.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.11.069>
- Kalchenko, S., Karman, S., & Arabadzhyskiy, A. (2021). Management of Regional Development of Green Tourism Facilities. *Path of Science*, 7(6), 2006-2012.
<http://dx.doi.org/10.22178/pos.71-10>
- [Kamali](#) ,Y (2021).[Identifying the Challenges of Sustainable Tourism Development in Kerman Province](#). *Journal of Tourism and Development* .2 (31). 145-165
10.22034/jtd.2021.273098.227
- MasoudiRad, M., Ahmadi, Oraman, E., Rezaei, M. (2019). Analysis of obstacles to the development of black tourism in Iran: A case study of the Bam earthquake area. *Journal of Urban Tourism*, 15(2), 35-5
<https://doi.org/10.22059/jut.2018.234297.326>

- Masten, A.S.; Best, K.M.; Garmezy, N. (1990), Resilience and development: Contributions From the study of children who overcame adversity. *Dev. Psychopathol.* 1990, 2, 425-444.
- Mazrouei Nasrabadi, E. (2022). Presenting a Model of Key Success Factors for Resilience in the Healthcare Tourism Supply Chain: A Fuzzy Cognitive Mapping Approach. *Health Information Management*, 19(2), 79-87. (In Persian).
<https://doi.org/10.48305/him.2023.41125.1050>
- Mazrouei Nasrabadi, E, Mohammadi Pour, E. (2023). Factors Influencing the Financial Resilience of the Healthcare Tourism Supply Chain in Crisis Conditions. *Crisis Management*, 12(Special Issue on Economic Defense), 151-164. (In Persian).
- Meerow, S.; Newell, J.P.; Stults, M. (2016), Defining urban resilience: A review. *Landsc. Urban Plan.* 2016, 147, 38-39.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2015.11.011>
- Moradi Mofrad, S, Amaanpour, S, Maleki, S, Ahadnejad Roshati, M. (2023). Analysis of Creative Development Capacities of Urban Textures with an Indigenous and Sustainable Tourism Approach (Case Study: Shush City). *Human Settlements Planning Studies*, 17(3), 723-739.
<http://dx.doi.org/10.22111/GAIJ.2024.44864.3097>
- Núñez-Ríos, J. E., Sánchez-García, J. Y., Soto-Pérez, M., Olivares-Benitez, E., & Rojas, O. G. (2022). Components to foster organizational resilience in tourism SMEs. *Business Process Management Journal*, 28(1), 208-235.
<http://dx.doi.org/10.1108/BPMJ-12-2020-0580>
- Pascariu, G. C., Ibănescu, B. C., Nijkamp, P., & Kourtit, K. (2021). Tourism and economic resilience: Implications for regional policies. *Tourism and Regional Science: New Roads*, 45(3), 129-147.
http://dx.doi.org/10.1007/978-981-16-3623-3_8
- Peypoch, N., Song, Y., Tan, R., & Zhang, L. (2024). Tourism efficiency and quality of life in Chinese cities. *International Journal of Tourism Cities*. 10(4), 1304-1317.
<https://doi.org/10.1108/IJTC-01-2024-0038>
- Prayag, G. (2023). Tourism resilience in the 'new normal': Beyond jingle and jangle fallacies?. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 54, 513-520.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jhtm.2023.02.006>
- Sadat, M, Basooli, M, Khazai, Ali Abad, M. (2024). Identifying Factors

- Influencing Crisis Management and Resilience in a Tourism Destination Community (Case Study: Tehran Province). *Tourism and Development*, 14(43), 25-47. (In Persian). doi: 10.22034/jtd.2024.451649.2906
- Sun, Y., Lin, W., Sun, M., & Chen, P. (2024). Spatiotemporal Evolution and Driving Forces of Tourism Economic Resilience in Chinese Provinces. *Sustainability*, 16(18), 80- 91. <http://dx.doi.org/10.3390/su16188091>
- Tian, G. H., Miao, C. H., Hu, Z. Q., Yang, D. Y., & Hu, S. J. (2023). Research Progress of Regional Economic Resilience: Conceptualization, Measurement Methods and Influencing Factors. *Hum Geogr*, 38, 1-8.
- Tolabinejad, M, Monazam Esmailpour, A, Rahmani, S, Sadeqi, Kh. (2022). The Effects of Tourism on Enhancing the Economic and Social Welfare of Rural Households in Chabahar County. *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 22(65), 283-301. (In Persian). <http://jgs.khu.ac.ir/article-1-3480-fa.html>.
- Traskevich, A., & Fontanari, M. (2025). Resilience agility in tourism and hospitality: Empirical research using 3D modelling. *International Journal of Hospitality Management*, 126, 104-113. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijhm.2024.104013>
- Vu, H. D., Nguyen, N. T. P., Ngo, Y. T. H., & Le, T. D. (2022). Geotourism Current State and Future Prospects: A Case Study in the CAO Bang UNESCO Global Geopark, Vietnam. *GeoJournal Tour. Geosites*, 43, 1063-1070. <http://dx.doi.org/10.30892/gtg.43327-921>
- Wong, E.P.; de Lacy, T.; Jiang, M. (2012), Climate change adaptation in tourism in the South Pacific -Potential contribution of public-private partnerships. *Tour. Manag. Perspect.* 2012, 4, 136-144.
- Zielinski, S.; Rocca, L.H.D.; Ahn, Y.-j. (2025), Factors That Strengthen Community Resilience to Externally Initiated and Controlled Tourism in Post-Conflict Destinations: The Role of Amenity Migrants and Management Policies. *Land*, 14, 546-552. <https://doi.org/10.3390/land14030546>